

TARİHE SAYGI

Yerel Koruma Ödülleri **2014**

İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

TARİHE SAYGI

Yerel Koruma Ödülleri **2014**

Sergi Kataloğu

Aziz Vukolos Kilisesi

21 Kasım - 5 Aralık 2014

***İzmir Büyükşehir Belediyesi
Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı
Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Müdürlüğü
2014***

Yayın Koordinatörü
Dr. H. Gökhan KUTLU

Editör
Ayşegül GÜNGÖREN

Kapak Fotoğrafı & Fotoğraflar
Mehmet YASA

Grafik Tasarım ve Uygulama
*Mehmet YASA
Alkın KORKMAZ
Kadir ÖZTÜRK*

ÖDÜL KOMİTESİ ÜYELERİ

Aziz KOC AOĞLU İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı
Fügen SELVİTOPU İBB Genel Sekreter Yardımcısı
Hülya ARKON İBB Etüt ve Projeler Daire Başkanı
Dr. H.Gökhan KUTLU İBB Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürü
Prof. Dr. Başak İPEKOĞLU (Mimar) İYTE Mimarlık Bölümü
Prof. Dr. Emel GÖKSU (Şehir Plancısı) DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Prof. Dr. Eti AKYÜZ LEVİ (Mimar) DEÜ Mimarlık Bölümü
Doç. Dr. Ülker BAYKAN SEYMEN (Şehir Plancısı) İYTE Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Doç. Dr. Emel KAYIN (Mimar) DEÜ Mimarlık Bölümü
Ulvi ÖZEL İzmir 1 No'lu Kül. Var. Kor. Kur. Müdürü
Aytaç YALÇINKAYA İzmir 2 No'lu Kül. Var. Kor. Kur. Müdürü
Hasan TOPAL Mimarlar Odası İzmir Şubesi Başkanı
Özlem Şenyol KOCAER Şehir Plancıları Odası İzmir Şubesi Başkanı
Kıvılcım KESKİNER Y.Mimar

SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ

ASİL SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Asuman TÜRKÜN (Şehir Plancısı) Yıldız Teknik Ü. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Prof. Dr. Taner KORKUT (Arkeolog) Akdeniz Ü. Arkeoloji Bölümü
Doç. Dr. Emel KAYIN (Mimar) DEÜ Mimarlık Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Mehmet KAHYAOĞLU (Sanat Tarihçisi) Yaşar Ü. Grafik ve Tasarım Bölümü
Kıvılcım KESKİNER (Mimar) İYTE Mimarlık Bölümü
Uzm. Tülin SELVİ ÜNLÜ (Şehir Plancısı) Mersin Ü. Akdeniz Kent Araştırmaları Merkezi
Zübeyda ÖZKAN (Mimar)

YEDEK SEÇİCİ KURUL ÜYELERİ

Yrd. Doç. Dr. Eylem BAL (Şehir Plancısı) DEÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Şenay ÖZGÜR YILDIZ (Sanat Tarihçisi) DEÜ Türk İslam Sanatları Tarihi Anabilim Dalı
Yusuf YAVAŞ (Arkeolog)

RAPORTÖRLER

Ayşegül GÜNGÖREN (Arkeolog ve Uzm. Sanat Tarihçisi)
Mehmet YASA (Restoratör)

(Acele ve Mühimdir)

Konya: 19.2.1931

Başmüvekkil İsmet paşa hazretlerine

Son tetkik seyahatimde, muhtelif yerlerdeki müzeleri, eski sanat ve medeniyet eserlerini de gözden geçirdim.

1. İstanbul'dan başka Bursa, İzmir, Antalya, Adana ve Konya'da mevcut müzeleri gördüm. Bunlarda, şimdiye kadar bulunabilen bazı eserler muhafaza olunmakta ve kısmen de ecnebi mütehassısların yardımı ile tasnif edilmektedir. Ancak, memleketimizin hemen her tarafında emsalsiz defineler halinde yatmakta olan kadim medeniyet eserlerinin, ileride tarafımızdan meydana çıkarılacak olanların ilmi bir surette muhafaza ve tasnifleri ve geçen devirlerin sürekli ihmali yüzünden pek harap hale gelmiş olan abidelerin muhafazaları için müze müdürlüklerinde ve hafriyat işlerinde kullanılmak üzere arkeoloji mütehassıslarına kat'i lüzum vardır. Bunun için, Maarifçe harice tahsile gönderilecek talebeden bir kısmının bu şubeye tahsisinin muvafık olacağı fikrindeyim.

2. Konya'da asırlarca devam etmiş ihmaller sebebiyle büyük bir harabi içinde bulunmalarına rağmen, sekiz asır evvelki Türk medeniyetinin hakiki şaheserleri kıymetli bazı mebanî vardır. Bunlardan bilhassa Karatay Medresesi, Alaaddin Camisi, Sahipata Medrese, Cami ve Türbesi, Sırçalı Mescid ve İnce Minare, derhal ve müstacelen tamire muhtaç bir haldedir. Bu tamirin gecikmesi, bu abidelerin kâmilin inhirasını mucip olacağından, evvela asker işgalinde bulunanların tahliyesinin ve kâffesinin mütehassıs zevat nezaretiyle tamirinin temin buyrulmasını rica ederim.

Mustafa Kemal ATATÜRK

[Atatürk'ün 19 Şubat 1931 Konya'daki gezisi sırasında İsmet İnönü'ye gönderdiği telgraftan]

http://www.arkeolojiodunyasi.com/ataturk_arkeoloji.html

Değerli Tarihseverler;

İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2014 organizasyonu, ilk kez bu kadar çok ödüle değer eserlerin bulunduğu bir yıl olarak karşımıza çıkmıştır. Gururla söylemeliyim ki, bu sonuçlar; ödül programının kent özelinde artık kabul gördüğünü, takip edildiğini ve toplumumuzca tanınır hale gelerek katılma potansiyelinin yaygınlaşmaya başladığını gözler önüne sermiştir. Hedeflerimize her geçen gün daha da yaklaşıyoruz.

Tarih çatısı altında pek çok kategori ile birleştirdiğimiz buluşmalar, tarih gönüllülerinde ve bizlerde yeri doldurulamaz bir motivasyon sağlıyor. Özellikle tarihi ve kültürel değerleri yok sayan uygulamalara karşı, İzmirliiler olarak yüksek sesle “Biz bu değerlere sahip çıkıyoruz” diyoruz.

Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri ve diğer çalışmalarımızla koruma bilincimizi geliştirip her yıl bu koruma halkasına yeni gönüllüleri dahil ettiğimize inanıyoruz; hem de yediden yetmişe...

Bu yıl genişleyen sınırlarımızla iki büyük başkenti, Tire ve Birgi’yi ilk kez Tarihe Saygı Yerel Koruma ödülleri programıyla selamladık. Onları İzmirliilere bu programla “farklı bir pencereden” tanıtıyor olmanın gururuyla, hepimizi sevgiyle kucaklıyorum.

Saygı ve sevgilerimle.

Aziz KOCAOĞLU
İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

Tarihi Yapıda Yaşam Ödülü

1950 sonrası kentleşme sürecinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde eski yapısını yıkmayarak koruyup, yaşatan ve özgün işleviyle kullanmayı sürdüren, yapıyı olabildiğince korumayı başardığı jüri tarafından belirlenen yapı sahiplerine verilir. Başvuru konusu yapının korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşıması gereklidir.

Seçici Kurul bu ödülle ilgili değerlendirmesinde, eski yapının korunmasındaki mimari ve teknik başının ötesinde, söz konusu yapıyı “yıkama” yönündeki istem ve bilince öncelik verir. Bu açıdan, yapı tescilli ise “tescil” edildiği tarihten sonraki değil, önceki dönemine ait koruma süreci daha fazla önem kazanmaktadır. Özellikle bulunduğu semtteki diğer eski yapıların yıkılıp, yoğun kentsel çevrelere dönüştürülmesi karşısında kalabilen tavrın kutlanması; buna bağlı olarak da aynı tavrın mimari korumayla desteklenerek sergilenen bilinçli bir kültürel duyarlılığa teşekkür edilmesi, bu ödülün genel hedeflerinden biridir.

Ayse Adalet SÜZER CAN Evi (Birgi)

450 - 500 yıllık olduğu tahmin edilen yapı, ilk yapımından günümüze değin aynı aileye ait. Sekiz kuşak geriye gidiyor.

Adalet Hanım; annesinden kendisine yadigâr kalan bu ev ile ilgili yaptığı araştırmalardan ve büyüklerin anılarından aktarılan bilgiler sonucunda ünlü seyyah Evliya Çelebi'nin bu konakta misafir olduğunu iletiyor bize.

"Taşpazar'da Soğancılar diye aile var. Bir de M.Arif Çelebi'lerin evi var" diye söz ettiği seyahatnamesinde M. Arif Çelebi, Adalet Hanımın aile köklerine mensup büyük dedesi. Hatta Evliya Çelebi konakladığı bu ev için bir dörtlük de armağan etmiş. Adalet Hanım bu dörtlüğü ezberinden söylüyor:

*Bu hane öyle bir hane ki
Her işleri balsefa
İçindekiler çekmesin asla cefa
Bu haneye gelenler ekmekle aş yesin.
Eğer namaz kılmazlarsa toprakla taş yesin*

“Hanay” biçiminde iki katlı. İç avlulu. Ahşap karkastan üst kat birbirine açılan odalardan oluşuyor.

Adalet hanım; konutun restorasyonu için altı yıl süren bir çaba harcamış. Nihayetinde Mimar Sinan Üniversitesi ve Prof. Dr. Cengiz Erarslan tarafından hazırlanan restorasyon projesi ile onay alınmış ve restorasyon uygulaması bu proje doğrultusunda gerçekleştirilmiş.

Anneannesinin dedesi müderris (Hocazade Mustafa) 33 yaşında Birgi'ye geliyor. 13 yaşındaki Molla Hanımla evleniyor. Evin çok yakınında iki odalı bir medrese varmış. Hem orada hem de başka yerlerde hocalık yaparmış müderris.

Birgi'de bilimli kadın olarak bir şana sahip Adalet hanım'ın annesi Ömriye Fatma Süzer'in bildiği maniler, Behiç Galip Yavuz'un "Ödemiş'in Halk Bilgisi" adıyla Birgi Belediyesi tarafından bir kitapta yayınlanmış.

Arife DÖNER Evi (Birgi)

Arife Hanım elli yılı aşkın bir süredir evin sahibi.

Evlendikten sonra eşiyle birlikte çalışıp almışlar evlerini. Eşi Salih Döner'in ölümünden sonra kızı Şükran hanımla birlikte bu evde yaşamını sürdürüyor.

Evleri Çakırağa Konağı'nın özgün kapı girişine yönelen sokağın köşesinde yer alıyor. Hanay tarzı bir köy evi. Bu ev ve avlusu, değişmeyen yaşam düzenini ve özeni gözler önüne seriyor. Kendi olanakları ile evin basit onarımını gerçekleştiriyorlar. Özgün yaşam bu günde büyük ölçüde devamlılığını koruyor.

Nalıncı Cemil TOLGA (Tire)**Cemil Tolga...**

1933 doğumlu, 70 yıldır nalın üretiyor aynı mekânda. Ne aileden ne de civardan ilgilenen yok meslekle diyor. Kırmızı, mor renkli kadife üzerine telli işlemeleriyle pullu süsleriyle bu nalınlar eskiden beri kızların çeyizlerinde yerini almıştır. Şimdilerde üretilenler evlerin şark köşelerini süslemek için değerlendirse de yine de yaşamasından mutluluk duyuyoruz.

Çünkü o geleneklerimizin bir uzantısı. Hamam geleneğini, gelin eğlencelerinin anısını bugüne taşıyor.

Kadife üzerine sırma ile işlenmiş nalınların ilk defa Tireli ustalar tarafından yapıldığı ve hatta diğer kentlerde üretilen nalınlardan farklı olarak burada nalınların kavak ağacından üretildiği bilinmektedir. Çünkü kavak hem işlenmesi kolay bir malzeme hem de ıslandığında bozulmazmış...

Tire'nin pek çok simgesi arasında yer alan nalıncılık, son usta Cemil Ustanın ellerinde hala yaşatılmaktadır.

Semerci Kamil BEZCİOĞLU (Tire)

Kamil Bezcioglu doğma büyüme Tire'li. Kendi ifadesiyle çelik çomak oynayamadan çalışmaya başlamış. 80'li yaşlarında ve semer üretmeye devam ediyor. Şu anda üretim yaptığı dükkânda çırak olarak başlamış mesleğe. Yine kendi ifadesiyle "nasip olmuş ustanın kızı ile evlenmiş". Bu yüzden; artık işini baba mesleği olarak dile getiriyor. Çocukken merkepleri de pek severdim diyor. Bu ifadeden mesleğini de keyifle sürdürdüğünü anlıyoruz.

Bu kültür mirasının hem de özgün atölyesinde üretilmeye devam etmesi mutluluk verici...

Semercilik

Ağaç iskelet üzerine deri ile keçe arası kamış otları ile doldurulup sarılarak dikilen semer çok özen isteyen bir sanat dalı ve aynı zamanda ata yadigarı bir meslektir.

Semer genellikle ağaç, çuval, deri ve sazdan yapılır. Üçgen çatılıdır ve hayvanın sırtında karnının iki yanına doğru açılan bir biçimdedir. Hayvanın sırtına değen iç tarafı saz doldurulmuş iki kanatlı bir çuvaldır. Yük vurulan üst tarafı da semer ağaçları denilen ahşap küçük direklerle çatılmış ve üstüne hayvan derisi, çadır bezi veya keçe dikilmiştir.

Hayvanların omuzları üstüne gelen bölümün üstünde, yükü bağlamaya yarayan öne doğru çıkıntılı, iki kol vardır. Hayvana konulan yük, iple hayvanın sağnsı üstüne gelen bölümdeki kancalara bağlandıktan sonra tekrar omuz başı kollarında düğümlenir. Semer, hayvanın sırtına kolan, kayış veya kayton denilen sağlam bir şeritle bağlanır. Kolanın iki ucu hayvanın kaburgalarından biri üzerinde tokalanır. Karın altından geçtikten sonra, semerin üzerine dolanan bu kolan, semeri hayvanın sırtında sıkıca tutturmaya ve yükün sallanarak düşmesini önlemeye yarar. Semerin omuz başı kollarında genellikle "kaş" denir.

Semerler, hayvan sahibinin mali durumuna göre sade veya süslü olur. Kaşları, kolanları, hayvanın kuyruğu altından geçen ve inişlerde semerin omuzlara düşmesini önleyen "paldım"ı ve üzerine atılan çulu bazen işlemeli, kakmalı olur. Değerli madenlerle işlenen, süslenen semerlerde vardır.

Konuralp DÜRÜK Evi / Hacı Şerif Konağı (Tire)

Konuralp Dürük 75 yaşında, Tariş Zeytinyağı Kooperatifi Başkanı. Pek çok üniversite deneyimi yaşamış. Hukuk Fakültesi öğrencisi olmuş ama bırakmış. En son Dil Tarih Coğrafya Fakülte Klasik Şark Dilleri'nde okumuş. Gerçekte kendi isteği mimar olmakmış. Resim de çizermiş eskiden. Uzunca bir süre Aydın'da Yapı Kredi Bankası'nda görev yapmış. Kariyeri'nin üst noktalarına ulaştığı sıralarda 1972 de ise memuriyetten ayrılıp anne memleketi Tire'ye dönmüş ve çiftçilik yapmaya başlamış. Aileden çiftçiler. Anne tarafından dedesinin babası Şerif Ali Bey varidatı yüksek ailelerindenmiş.

Şerif Ali Bey bu konağı yazlık olarak yaptırmış. Tire'de de kışlık konağı varmış. Orası yanınca sonradan buraya temelli göçmüşler. Konağın 150 yıllık olduğu tahmin ediliyor. Eskiden Rum ustalar varmış. Ev yapmak istediklerinde ne kadar para ayrıldığını sorarlarmış. Para miktarı evin büyüklüğünü ve biçimini belirlermiş. O ölçekte bir konutu anahtar teslimi yaparlarmış.

Konak, geniş bir tarla üzerinde konumlanmış. Mahzenli ve iki katlı ve haremlik selamlıklı. Dört yıl önce ikinci dereceden tescil edilmiş.

Heybetli bir konak olan ve unik bir eser olarak özgün özelliklerini koruyan ve yapı-parsel ilişkisinin sürdürdüğü bir örnek olan Hacı Şerif Konağı; filmlere ve dizilere de sahne olmuş.

Konuralp Bey'in çocukluğu burada geçmiştir. 1957 yılında tekrar geldiğinde ve burada bankacılık yaptığı süreçte toprağın içindeymiş hep.

"88 dekarlık bir tarla burası. Evi ve önündeki 1/6 lık tarlayı teyzemize verdik. Bu bina iki arsa üzerinde oturuyordu. Bu yüzden teyzeme bıraktık ki evi koruyabilelim. Onun ölümünden sonra ev hepimizin ortak malı oldu böylece."

Konutun girişinin yanında hayvan ahırları varmış. Tek başına yaşadığı için hem evin bakımı hem de bir aileyi ekonomik olarak desteklemek için bu gün yardımcısı olan Ayvaz Bala'ya bahçe içerisinde yer alan müştemilatlardan konut üretmiş.

Zeliha & Mehmet ÇOBAN Evi (Tire)

Mehmet Bey'in ailesi bu evi 45-50 yıl öncesinde almışlar.

Konut, 16.yy'dan kalan Yalınayak Külliyesi'ne ait caminin karşısında, hamamın da yanında yer alır. İki katlı konut, konumu itibariyle külliye içinde sonradan gelişen mahalle dokusunun ve konut tipolojisinin örneği olarak dikkat çeker. İkinci katı, özgün özellikleri ile korunmuş. Merdivenlerden ikinci kata çıktığımızda balkondan Tire'nin geleneksel hanay tarzı konutları ve halk arasında

Güçük Minare adıyla anılan Kara Hayrettin Paşa Camii görülüyor. Konutta iki kişi yaşıyor olmasına rağmen tüm mekânlar kullanılıyor.

Zeliha Hanım'ın ev ile kurduğu bağ, evi korumak için verdiği çaba, evin tüm mekânlarını koruması ve yaşatması yanı sıra Türk Mahalle dokusunun ona sunduğu komşuluk ilişkilerindeki geleneksel yaklaşımı dikkat çekici özellikleri...

İsmail BİLGİ Evi / Ethem Ağa Konağı (Bademli-Ödemiş)

Halk Şairi Arif Bilgi'den aileye yadigâr bu konutun ilk sahibi; Bademli Köyü'nün Ethem Ağasıdır. Daha sonra halk şairi Mehmet Arif Bilgi'ye geçmiştir konutun mülkiyeti.

Şair Mehmet Arif Bey'den sonra onun oğlu bugün 83 yaşındaki İsmail Bilgi ve çocukları bu evde yaşamışlar. İsmail Bilgi eşiyle birlikte hala burada yaşamını sürdürüyor.

Üç katlı dış sofalı konut; Bademli'nin yemyeşil manzarasına bakıyor. Özgün avlulu ve alt kat işlik, ambar (buğday, zeytinyağı), hayvan barınağı olarak düzenlenmiş. Ağanın develeri olduğu için ahırlar yüksek tutulmuş. Orta kat şu anda yaşam alanı, üçüncü kat ise özgününde Ethem Ağa'nın yatak odası ve hayat odasından oluşuyor. Günümüzde kullanılmıyor. Ama yakın bir geçmişe dek kullanılmakta imiş. Her odada kible yönünü gösteren nişler (yöresel adı ile tace) bulunuyor. Ocakları, gusülhanesi ve dolapları özgün ve oda duvarlarını çevreleyen elmalıklar günümüze ulaşmış.

Konutta doku kaybı yok ama acil müdahaleye ihtiyacı var. Ailenin üçüncü kuşağı konutu yaşatmak için çaba sarf ediyor. Tescilli konutun, rölöve, restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanmış.

İsmail Bilgi; Ethem Ağa ile ilgili bildiklerini duyduklarını anlatınca çok zengin, gönlü bol ve herkese güvenen bir ağa portresi karşımıza çıkıyor. Hatta evlenecek köy halkından ihtiyaç sahibi geline takılacak altını şu anda en üst kattaki sofanın kenarında yer alan hazine odasından gider almış, sonra eli bollaşınca aldığı kadar altını oraya geri koyarmış. Ethemağa'nın çoluk çocuğu yokmuş. Ölünce mirasçıları hemen kavgaya başlamış.

Şair Mehmet Arif bu hazinli öykünün hatta yağmalamanın bile şiirini yazmış. Bir nevi şiirle konuşan bir kimlik olduğunu geride bıraktığı neredeyse bine yakın şiirden anlıyoruz.

İsmail Bey efsane okuyan debbağ gibi babasının bütün şiirlerini ezberinden okuyor. Şiirlerin hikâyelerini aktarırken yaşanan olaylarla yaptığı nüktelerle de Nasrettin Hoca'nın yaşayan bir örneğini akla getiriyor. Babasının kendisine yazdığı şiiri bizimle paylaştı ilk buluşmamızda :

*Kalk oğlum şafak söktü şen bülbüller uyandı
Sen uyurken küçük an renkten rengine boyandı
Sabahları erken kalkan yapar oğlum işine
Er olanlar gün doğdurmaz hiçbir zaman başına
Şu sözleri işitirdim o rahmetli pederden
Uyuyanlar kurtulamaz derdi gamdan kederden
Methetmezdi gün doğarken yatağında yatana
Böyleleri hizmet etmez derdi babam vatana
Kulağımda bir küpedir rahmetlinin sözleri
Hayalimde yaşar hala o nur dolu gözleri
Gani gani rahmet etsin ol cenabı yaradan
Bir gecede kayıp olup gidiverdi aradan
İşte oğlum kahpe dünya bir ziyarethanedir
Erken kalkıp çalışana bir ticarethanedir.*

Oğlum / Mehmet Arif Bilgi

Mehmet Arif Bilgi'nin şiirleri; köyün halkının davranışları, kimlikleri üzerine nükteli anlatımları taşıdığı gibi ülke sorunları, siyaset ve gündelik yaşama dair çok güzel gözlemleri günümüze taşıyor. Bademlinin doğası, börtü böceğe uzanan florası ve orada sürdürülen ekonomik faaliyetlere dek pek çok özellik anlatılmış bu şiirlerde. 1950 yılında şair kendi imkanlarıyla "Yurdum" adlı şiir kitabı hazırlamış ve yayınlamış. Şimdi dedesinin adını taşıyan torunu onun hem eski Türkçe yazılarını çözümleyerek hem de babasının ezberinden okuduğu şiirleri kayıt altına alarak yeniden gün yüzüne çıkarıyor.

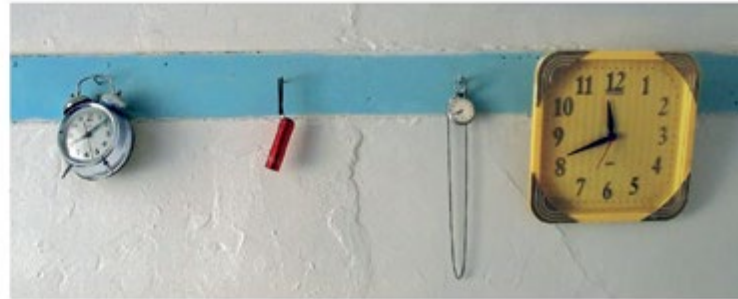
Aliye & İbrahim BADEMCİ Evi (Alaçatı)

Alaçatı'nın turizm adına otel ve pansiyon olarak dönüştürülerek özgün özelliklerini yitiren bir hal aldığı süreçte, bu konutun geleneksel yaşamı ile birlikte yaşıyor olması dikkat çekicidir.

Ev, verdikleri bilgiye göre 150 yıllık. Balkan Harbi sırasında İbrahim Bey'in Babası Yusuf Bey bu eve yerleşmiş. Rumlardan kalan bu evin hem I. kuşak hem II. kuşak hem de III. kuşak sahipleri Yunanistan'dan gelmiş ve pek çok kez ziyaret etmişler evlerini. Hatta ilk sahipleri evin özelliklerini korudukları için teşekkür etmişler Aliye Hanım ile İbrahim Bey'e.

Konut yüksek duvarlı ahşap kapı ile ulaşılan bir avlu üzerinde konumlanmış. Zeminde bir mahzen, merdivenlerle çıkılan bir üst kat ve üst katın altında yer alan bir odalı ara kattan oluşuyor. Üst katta küçük bir dağılım mekânı, solda küçük bir oda, sağda mutfak ve giriş aksında yer alan salondan ibaret. Özgün girişi, Türk Evleri'nde rastladığımız çıkma düzenini taşıyan bir kurguya sahip ve ana giriş sokağa cephe bakan cephededir.

İbrahim Bey 92 yaşında eşi de 82. Son zamanlarda sağlık sorunları artmış. Ama sağlığı yerindeyken günlük tutarmış İbrahim Bey. O gün neler yaptığını, eve gelen gideni not edermiş günlük tuttuğu defterine.

Yaşamları rençperlik yaparak geçmiş. Rum zamanında evin zemininde bulunan mahzeni onlar tütün işliğı olarak kullanmışlar uzun bir süre. Ama özgünlüğü hiç bozulmamış. Mahzen bölümünde Rum kullanıcılardan kalan küpler görülmeye değer. Hem büyük çapta özgün hem de iyi korunmuş bir yapı.

Füsun & Güven ÇAĞATAY Evi (Varyant)

Konut; Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Kalp Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan emekli olan Prof. Dr. Güven Çağatay'ın ailesinden kendisine yadigâr. İçinde İzmir'in yaşadığı bu evde çocukluğu ve gençliği var. Ayrıca eşi Füsun hanımla birlikte evlendikleri zamandan beri bu evde yaşamlarını sürdürüyorlar. Üstelik atadan ve anadan kalan tüm eşyaları özenle koruyarak. En büyük keyifleri de İzmir manzaralı cumbada kahve içmek.

Güven Bey'in 1914 doğumlu annesi bu eve bebekken gelmiş. Babası ile evlenince de bu evde yaşamayı sürdürmüşler. Yan evde bir zamanlar onlara aitmiş. Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülü sahibi Abdullah Sayiner'in oturduğu evde doğmuş Güven Bey. Sonra bu evde oturmaya başlamışlar. Babasını çok küçük yaşında kaybetmiş ve onunla geçirdiği kısa zamana ait anılarının pek çoğunda çocukluğunun İzmir'i var hep.

Güven Bey:

"Abdullah Bey'in evinde doğmuşum. Tam cihan harbinde... Burada Sarı Kışla vardı. Rahmetli babam da öğretmendi, elimden tutardı. Buradan inerdik aşağıya. Yeni Konak'ın karşısında bir çıkmaz sokak vardı. O çıkmaz

sokağa inerdik. Delikli 100 para verirdik dibek kahvesi alırdık babamla. Kahveyi aldıktan sonra Ankara Palas'ın altında satranç oynardık. Gün batmaya yakın 5-6 gibi oradan da çıkardık. Ankara Palas'tan çıkınca şimdiki belediye sarayının olduğu yer, Hampusyan Tütün Depolarıydı. O tütün depolarlarının önünden şimdiki Belediye Sarayı'nın karşısındaydı vapur iskelesi. Sonradan geldi bu tarafa. Orda parke taşlar vardı, I. Kordonda. Oradan yürürdük, ilk sağdaki sokaktan balık yemi alır, Konak Pier'in ucuna kadar

giderdik. O zaman paralıydı girişler gümrüğe. Oradan misinaları atar balık tutardık. Deniz pırıl pırlıdı. Yakaladığımız balıkları hemen orada temizlerdi babam. Balıkları alır Sarı Kışla'nın önüne gelirdik. Babam oradan üç kibrit yakardı. O ışığı gören annem sofrayı hazırlardı. Balıkları kızartırdık. Bu ev İzmir'in anılarına da tanıklık etmiş. Dedemler İzmir Yunan işgali altında iken bu evde Türk askerini saklamışlar."

İzmir tarihinin, birikimlerinin bir kesitinin hem canlı tanığı hem de koruyucusu Güven Bey. Diyor ki:

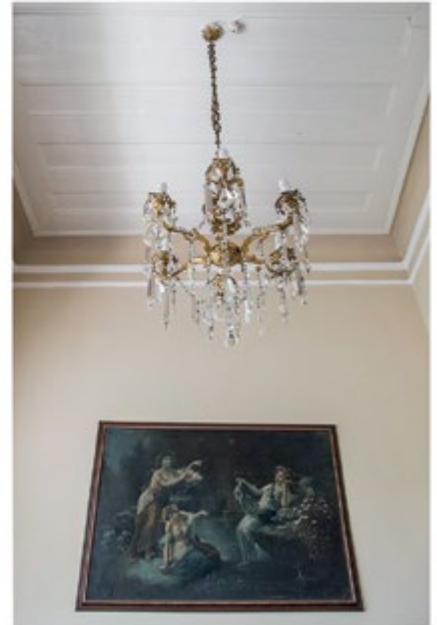
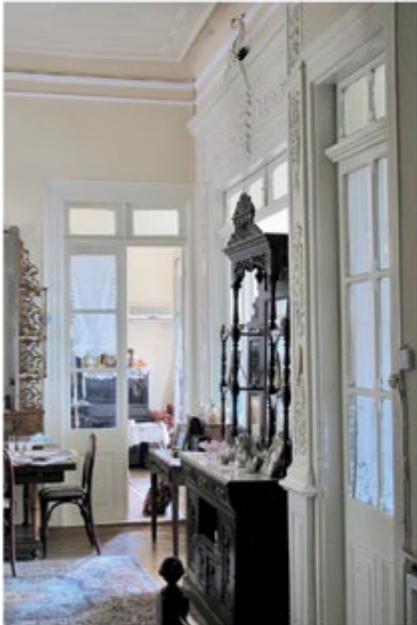
"Ben de sizin gibi tarihi olayları defterime not alırım. Bilhassa Cumhuriyet'in kurulduğu dönemlerden sonraki olayları yazarım."

Güven Bey'in not defterine göz atıyoruz. Eski Belediye başkanlarımızdan Behcet Uz'un anıları bile

var bu defterde. Füsün Hanım, Karşıyaka'dan gelin geldiği bu evin anılarını, eşyalarını ve hatta eski dönemlerden kalan kıyafetleri bile özenle saklamış. Ziyaretimiz sırasında eski fotoğraflardan kıyafetlere kadar pek çok eşyanın anılarını aktardı bize.

Bodrum ve onun üzerinde yer alan iki kat ile birinci kattan ana girişi denize dönük olan konut, iki sokak arasında konumlu ve yüksek eğimli arazisi nedeniyle giriş aksının karşısındaki cepheden bakılınca tek katlı görünüyor. Ev sahipleri de arka cephedeki girişi kullanıyorlar.

Yaşayanların anılarına bağlılığı, kullanıcı ile yapı arasındaki aidiyet ilişkisinin güçlü olması, geleneksel yaşamı ve hatta lezzetleri yaşatmaları nedeniyle takdir edilmiştir.

Tek Yapı Ölçeğinde
Başarılı Koruma
Uygulamaları Ödülleri

Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri

Bu ödüller uygulaması bitmiş bir yapıdan dolayı mimara, düzenlenmiş bir tarihi doku nedeniyle şehir planıcısına, ilgili uzmanlardan oluşan ekibe veya kuruma, yapı sahibine ve yüklenicisine verilir. Ödüllerin verilmesi için ortada bir uygulama olması gerekir. Adayların uygulamaları hakkında Koruma Bölge Kurulu'nun uygun kararının bulunması ve uygulamanın son beş yıl içinde gerçekleşmiş olması gerekmektedir.

Önceki yıllarda başvuran ve ödüle değer bulunmayan adayların aynı uygulama özelinde yeniden başvurularının kabul edilmesi için, başvurduğu yıldaki seçici kurul tarafından tespit edilen eksiklerinin giderilmiş olması, belgelenmesi ve yukarıdaki koşulları sağlaması gerekir.

Tek Yapı Ölçeğinde Başarılı Koruma Uygulamaları Ödülleri iki dalda verilir:

Basit Onarım Ödülü

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları kapsamında basit onarım, yapıların ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş vb. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerinin, özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi; bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların, renk ve malzeme uyumu sağlanarak, özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesi olarak tariflenmektedir. Bu ödül, tek yapı ve tarihi doku ölçeğinde basit onarım kapsamında olup, yetkili kurumlardan uygun görüş alınmış uygulamalara verilir.

Esaslı Onarım Ödülü

Yapıların özgün mekân-cephe kurgusu, yapım tekniği, malzeme, süsleme eleman ve detayları, parsel öğeleri (müstemilat, havuz, kuyu, duvar, döşeme kaplaması, ağaç, çardak, vb.) ile korunarak onarılmaları esastır. İşlev değişikliği nedeniyle uygulanan dönüşümün yapı-parcel ilişkisi ile yapının iç-dış mekan organizasyonunun korunmasını ve/veya okunmasını olanaklı kılması gerekir. Bu doğrultuda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararlarında tariflenen ve strüktürel onarımı içeren sağlamlaştırma (konsolidasyon), temizleme (liberasyon), bütünleme (reintegrasyon) müdahaleleri ile yapının altyapı ve konfor koşullarını yükseltmeyi hedefleyen sağlıklılaştırma eylemlerinden bir ya da birkaçının uygulanmış olması beklenir.

Ödül alt kategorileri şunlardır:

- Özgün İşlevin Korunduğu Esaslı Onarım Ödülü
- Özgün İşlevin Değiştirildiği Esaslı Onarım Ödülü

Emel ALİBERTİ Evi (Köprü)

Sahibi: Emel ALİBERTİ - **Mimari Müellif:** Tamer PAKBEN

Göztepe'nin 19.yy'ın son çeyreğinde ticarete bağlı olarak zenginleşen insanlarca tercih edilen yeni bir mahalle olduğu bilinmektedir. Bu dokuda artık etnik farklılıklar değil zenginlik ölçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Pek çok araştırmacının da belirttiği gibi; sahil boyunca sıralanan evlerin kimi Müslümanlara, kimi Rumlara, kimi Yahudilere, kimi de Levantenlere aittir. Bu yüzden Göztepe yerleşimi, kozmopolit bir kimlik sergilemektedir. Burada günümüze ulaşan Asansör, Büyük Sinagog, Atatürk'ün de konuk olduğu Uşakizade Köşkü ve emsalleri ile daha çok Yahudi ve Türk izlerini taşıırken Levantenler'in, Rumların ve Ermenilerin okulları, kiliseleri ve yerleşmeleri de aynı alanda konumlanmıştır. Bölgede **Aslanlı Köşk** olarak tanınan yapının da bu sürecin Cumhuriyet döneminde de kimliğini sürdürdüğünü ifade eden bir yapı olduğunu mimari kurgusuna bakarak söylemek mümkündür. Zira yapının kim tarafından yapıldığına dair her hangi bir kayda rastlanmamakla birlikte olasılıkla 1930'lu yıllarda, tütün ticaretiyle ilgili bir Türk aile tarafından kullanıldığı bilinmektedir.

Emel Aliberti Evi; günümüzde tarihi niteliğinden uzaklaşmış yoğun yapılaşma içeren dokuda tarihi özellikleri ile referans verilecek bir ölçekte gerçekleşen uygulamasıyla ve hatta yapının bahçesi ile birlikte kente kazandırılmış örnek alınacak bir kazanımdır.

Tarihi Çevre ve Kültür
Varlıklarını Koruma
Dalında
Katkı Ödülü

Tarihi Çevre ve Kültür Varlıklarını Koruma Dalında Katkı Ödülü

Bu ödül; İzmir'in yerel bağlamıyla ilişkili yazılı ve görsel çalışmalar aracılığı ile tarihi çevre ve kültür varlıklarını koruma konusunu somut bir ürün ile gündeme getiren, kamuoyunda bir tartışma zemini yaratan ve ufuk açan kişi ve kuruluşları teşvik etmek için verilen duyarlılık ödülüdür.

Araştırma, roman, deneme, biyografi vb. yazın türlerinin bir çalışma sistematliğini ifade edebilecek bütünlük içinde yayımlanmış olması ve süreli yayınların ise en az dört sayı çıkarılmış olması gerekmektedir. Lisans, Yüksek Lisans, Doktora ve Bitirme Tezleri ile makale, bildiri kitabı, bildiri CD. si vb. akademik çalışmalar ödüle aday olamaz.

Resim, afiş, karikatür, fotoğraf, heykel, gösteri, film ve benzeri diğer çalışmalar, bu kategori içerisinde değerlendirilir.

Aday çalışmaların hedef kitleye ulaşmış olması değerlendirmede gözeten temel kriterlerden biridir.

A. Munis ARMAĞAN

Tire ve Ege üzerine hazırladığı tüm yayınlarıyla

1943 yılında Tire'de doğan A.Munis Armağan, ilk ve orta öğrenimi aynı kentte tamamladı. Daha sonra Ortaklar Öğretmen Okulu'nu ve ardından Necati Eğitim Enstitüsü Sosyal Bilgiler Bölümünü bitirdi.

27 yıllık öğretmenlik yaşamının ardından, 1994 yılında emekli oldu. Eğitim hizmetlerinin yanı sıra tarihi konulardaki bilimsel araştırmaları ile de dikkati çeken A.Munis Armağan, özellikle bilinmeyen ya da yeterli çalışmaların yapılamadığı tarihi konularda önemli eserlere imza attı. Kitapları, akademik kurum ve çevreler ile aydın kesimler arasında büyük ilgi gördü, kaynak gösterildi. A.Munis Armağan'ın çalışmaları yabancı üniversiteler tarafından da ilgi ile takip edildi.

A.Munis Armağan, kitap çalışmaları dışında, üniversiteler ve kent Belediyeleri tarafından düzenlenen çeşitli panel, sempozyum ve konferanslara katılarak araştırmaları hakkında bildiriler sundu. Birçok radyo ve televizyon

programına da konuk oldu. Çeşitli gazete ve dergilerde makaleleri yayınlanan Armağan, ayrıca ülke genelinde yayınlan ansiklopedilere madde yazımları ile katkı koyarak çalışmalarını geniş kitlelere ulaştırdı.

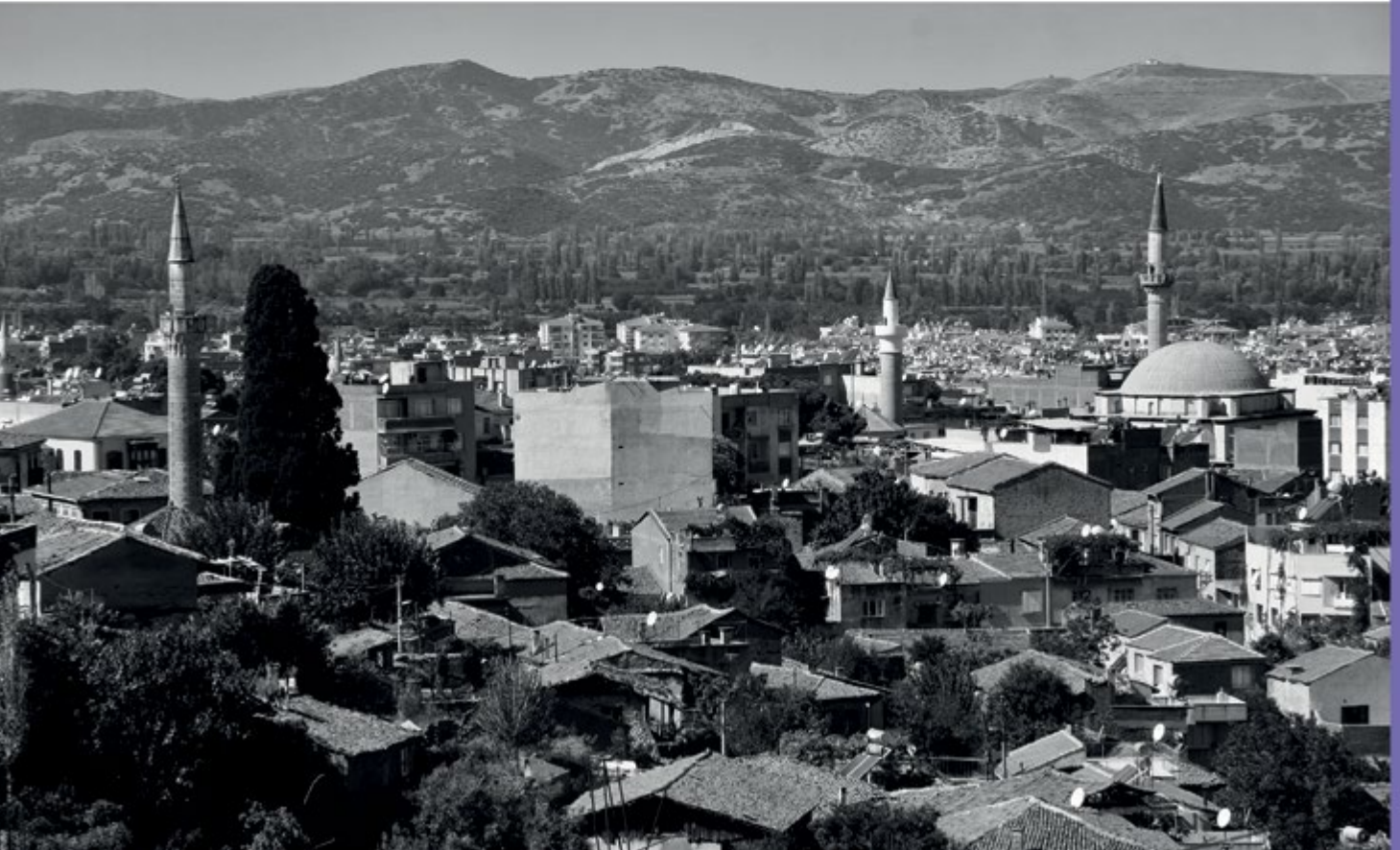
2013 yılında Tire Kültür Sanat Çevre ve Turizm Derneği tarafından "Daimi Onursal Başkan" seçilen A.Munis Armağan, aynı zamanda ÇEKÜL Vakfı Yüksek Danışma Kurulu üyesidir.

Memleketi Tire ve Ege üzerine sürdürdüğü araştırmalarıyla, hem tarihi hem de mimari anlamda sözlü kültürü yazıya geçirmiştir. Araştırmaları kapsamında kitabe vb. yazılı verileri ve şeriye sicil kayıtlarını değerlendirmiştir. Araştırmaya kaynaklık edebilecek bilgiyi günümüze ulaştırmıştır. Sunduğu yerel bilginin mekânsal dönüşümünü kavrayabilmiştir.

A.Munis Armağan'ın Eserlerinden Bazıları

- *Tüm Yönleri ile Tire 1*, İzmir 1980
- *İbn-i Melek*, Tire 1982
- *Belgelerle Beylikler Devrinde Tire*, İzmir 1983
- *Tüm Yönleri ile Tire 2*, İzmir 1989
- *Ali Yoz Kavağı*, İzmir 1984
- *Batı Anadolu Tarihinde İlginç Olaylar*, İzmir 1984
- *Yeşil Tire*, İzmir 1991
- *Süleyman Şah ve İbni Melek*, İzmir 1991
- *Aydınoğulları Beyliği*, İzmir 1991
- *Tire Guide 2000*, İzmir 2000

- *Devlet Arşivlerinde Tire*, İzmir 2003
- *Tire 'den Darağacına Şeyh Bedrettin*, İzmir 2004
- *Anadolu Tarihinde Tire Yahudileri*, İzmir 2004
- *Bozmenderes'ten Bozdağlar'a Kuvai Milliye*, İzmir 2005
- *Ege'nin Gizli Tarihi Horasaniler*, Ankara 2001
- *Tire'den Darağacına Şeyh Bedreddin*, İzmir 2004
- *Anadolu Tarihinde Tire Yahudileri*, İzmir 2005
- *Hepimiz Biraz Şamanız*, İzmir 2008
- *Tire Tarih Ansiklopedisi*, Tire 2013
- *Hey Gidi Yıllar*, Tire 2014

Yılmaz GÖÇMEN***"Geçmişten Günümüze Tire'nin Yıldızları" kitabıyla***

Yılmaz Göçmen; 1951 yılında Tire'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Tire'de tamamladı. İmroz Atatürk İlköğretmen Okulu'ndan 1969 yılında ilköğretmeni olarak mezun oldu.

Yurdun muhtelif yerlerinde öğretmenlik yaptı. 1981–1987 yılları arasında Almanya'da yaşayan Türk ailelerinin çocuklarının eğitiminde görevlendirildi. 1999 yılında emekli olduktan sonra Tire'nin tanıtımına dair pek çok yayın hazırlamıştır. Yaklaşık 1400 civarında Eski Tire Fotoğraflarından oluşan bir arşive sahiptir.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
TİRE'NİN
YILDIZLARI

Yılmaz GÖÇMEN

Hazırladığı "Geçmişten Günümüze Tire'nin Yıldızları Kitabı" Tire'de iz bırakmış kimlikler üzerinden Tire'nin anılarına yer vermiştir. Tire'nin yıllar boyunca süren ulaşım hikâyelerinden Tire Bandosuna, sinemalardan müzelerine dek pek çok konu anılarıyla birlikte yer almaktadır.

Tire'nin İlk Bandosu (1925)

Tarihi Türk Ocağı Sineması (1933)

"Ben 85 yaşındayım. Çok sevdiğim Tire'ye bir şeyler bırakabilmek için tablolar yapmaktayım. En büyük kazancım beni çok seven öğrencilerimin bana gösterdikleri sevgidir. Bunların başında Sevgili Yılmaz gelir. Eseri için şunları söylemek isterim:

Öyle bir eser meydana getirdi ki köşede unutulmuş, pek çok değerli insanını(ben hariç) unutulmazlar haline getirdi. Kendisini tebrik ediyor minnettarlığımı ifade etmek istiyorum. Onun yeni eserler meydana getireceğine inancım tamdır. Kendisine başarılar diler, gözlerinden öperim."

Seha Gidel

Yayından, Kitap hakkında düşüncelerden

Tufan ATAĞİŞİ "Kralın İzmir Günleri" kitabıyla
Atadost Yayınları, Aralık 2013

Konstantin, yaşamı sıkıntı, üzüntü ve başarısızlıklarla geçmiş bir kral. Bilerek veya istemeyerek, belki de baskı altında kalarak aldığı kararlar sonrası kendisinin trajik sonunu da hazırladığı bir dönemi sizlerle paylaşmak istedim kolay bir iş değil.

Değişik tarihlerde iki kere tahta çıkmak, iki kere sürgüne gönderilmek, yaşadığı o kadar ihtişamdan sonra ülkesinden uzakta, bir otel odasında yapayalnız ve yokluk içinde ölmek acı bir şey olsa gerek.

Kendisinin, hükümetinin, generallerinin ve muhalefetin yanlış kararları sonucunda yaşadığı sıkıntılara ister istemez üzüldüm.

Amacım bir yaşanmışlığı, belgere dayanarak siz okurlarıma aktarmak. Bir yarayı kaşımak veya tekrar gündeme getirerek yermek değildi. Bu yüzden sadece bilgi, haber ve fotoğrafları paylaştım. Yorum yapmadım.

Bunu özellikle baştan belirtmek istiyorum.

Merak ettim, araştırdım bulduğum bilgi, belge ve görselleri derledim. Objektif davranmaya çalıştım, yorum yapmadım. Büyüklerim "bunu kitap haline getir, Kurtuluş Savaşı sırasında İzmir'de, Ege'de bir dönem yaşananlar okunsun, bilgi sahibi olunsun" dedi. Arşivimdeki çok özel fotoğrafları da bu kitabımda değerlendirip sizlerle paylaşmaya karar verdim.

Umarım beğenirsiniz...

Tufan Atakişi
 Önsözden

Kurtuluş Savaşını farklı bir açıdan değerlendirmiş olan bu yayın belgesel tadındaki sunumu ile İzmir'in tarihi perspektifine zenginlik kazandırmıştır.

"Kral Konstantin, Başbakan Gunaris ve diğer Yunan yetkililer, 12 Haziran Pazar günü İzmir'e geldiler. Kralı taşıyan gemi limana girerken top atışları yapıldı. Yunan kuvvetleri ve Rumlardan oluşan büyük bir kalabalık tarafından sevgi gösterileri ile karşılanan kral, Karşıyaka'ya geçerek kendisi için hazırlanan Alatinî'nin ikiz villalarına yerleşti. İzmir'in kurtuluşundan sonra Fahrettin Altay'ın oturduğu köşk o zamanlar Odikyan Köşkü olarak anılıyordu."

Tufan Atakışi "Kralın İzmir Günleri" s. 32-33

"Bugün yerel seçim gündeminin dışında, farklı bir konuya odaklanalım. İzmir'in değerli kent aydınlarından Tufan Atakışi'nin bir kitabına değinelim.

Önce Atakışi kimdir? Sevgili Tufan Atakışi'yi, "İzmir'in kültür hamallarından" biri olarak görüyorum.

Arkadaşlarıyla birlikte, sırtında hep güzel yükler taşıyor.

Bunu hiç yakınmadan; tamamen gönüllü olarak; mütevazılıkla ve aşkla yapıyor.

Bu yönüyle, insanı etkileyen, çok güzel bir İzmirli...

Fikir, kültür, dostluk insanı...

Atakışi, ayrıca bildiğimiz, çok sevdiğimiz "35,5"

geleneğinden. Yani sıkı ve eski bir Sevgili Tufan Atakışi,

tamamen kendi yarattığı imkânlarla; tam 18 yıldır 'İzmir

İzmir Kent Kültürü ve Sanat Dergisi'ni yayınlıyor. Ama

yine "35.5"luluk tarafını da, hiç ihmal etmiyor.

Sekiz yıldır da, 'Karşıyaka Karşıyaka Kent, Kültür ve Sanat

Dergisi'ni çıkartıyor.

Bu işlerle ilgilenenler iyi bilir; hiç kolay değildir.

Bir dergiyi yıllarca, tam zamanında çıkararak,

sürdürebilir kılmak.

Üstelik bunu yaparken, içeriği yüksek, nitelikli bir yayın yaratmak."

Ünal Ersözlü

(11.03.2014 - Sabah Gazetesi'ndeki köşe yazısından)

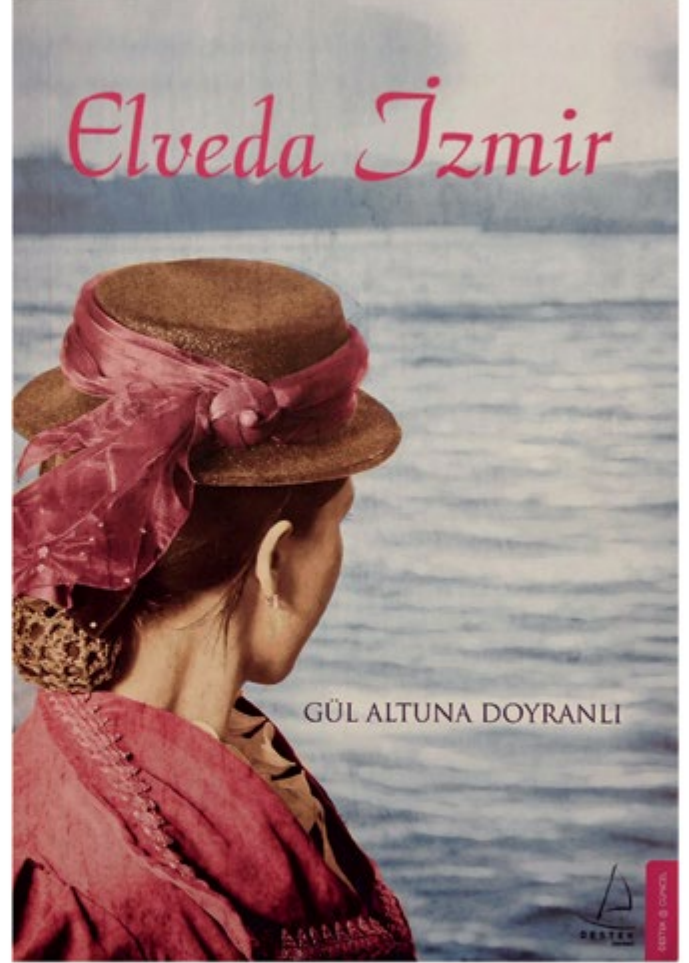
Gül ALTUNA DOYRANLI “Elveda İzmir” romanıyla
Destek Yayınları, İstanbul 2014

Strasbourg Üniversitesinde Sanat Tarihi ve Arkeoloji eğitimini tamamlayıp İzmir'e dönünce uzun yıllar Fransızca Turizm Rehberliği ve Turizm Acentası yöneticiliği yaptım. Fakat asıl amacım edebiyat dünyasına gerek eğitim, gerek ailevi, gerekse de edindiğim mesleki tecrübelerin yardımıyla adım atmaktı. Bu nedenle çeşitli turizm dergilerinde yazılarım çıktı. 2011 yılından itibaren anneannemin dedesi Bornova'nın ilk resmi belediye reisi Rüştü Bey ve oğlu Nail Bey'in yaşamlarından yola çıkarak bir roman yapmaya karar verdim.

Yaklaşık 2,5 yıl süren araştırmalarım ve anneannemin bana aktardıkları romanımı yazmamda büyük katkıda bulundu. Öncelikle 1900'lerin başında İzmir'de farklı mekân ve kültürlerde süregelen yaşamları akıcı ve dönemin ağır diline rağmen mümkün olduğunca anlaşılır bir üslupla yazmaya çalıştım.

İstedim ki ülkemizde başta gençler olmak üzere herkes son derece kritik ve ülkemizin tarihi açısından önemli bu döneminde İzmir gibi birinci derecede öneme haiz bir liman şehrinde yaşananları biraz daha iyi anlasın ve bugünlerimize kolay gelinmediğini fark edebilsin...

Gül Altuna Doyranlı
Başvuru notundan

Gül Altuna Doyranlı, gerçek bir tarihsel konuyu hikâyeden romanlaştırmış ve kültürel mirasa, mimari mirasa, zamanın adetlerine romanında yer vermiştir. Farklı etnik grupların yaşamlarına ve o süreçte gelişen toplum kesitine başarılı bir kurgu ile şahitlik etmiştir.

Konusu:

"1900'lerin başında, Batı emperyalizmin öncülerinin gözünü diktiği doğunun en önemli liman kenti İzmir'de, Bornova'nın (Burnova-Bournabat) ilk belediye reislerinden Rüştü Bey'in yakışıklı tiyatrocusu oğlu Nail ve İngiliz kökenli varlıklı bir Levanten aileye mensup Meri arasında yaşanan büyük gizli aşk..."

Göğsünü açtığı her sevdalısı
haline ağlarken,
sessizce gülen.
efeler gibi dövüşürken
çığlıncasına seven.
hatıraları koyunda saklı
kadim şehir.
kıymetini bileni,
sinesine.
bilmeyeni,
yakamozlu körfezine gömen
üzümü gibi kadını güzel şehir.
güller sokağında
kokudan sarhoş, volta atanın
aklına gelir mi gülün dikenini?
cefası gibi sefası güzel şehir.

"Meryem Ana Panayır'ının coşkusu Rum mahallesini sarmıştı... İzmir ve civarında ikamet eden, başta Rum olmak üzere her milletten ahali bu meşhur şenliğe katılmak için sabahın erken saatlerinden itibaren buharlı trenle, atlarla, atlı arabalarla, faytonlarla Bornova'ya akın etmekteydi... Rengârenk krepon kâğıtları ve fenerlerle süslenmiş merkezi sokaklar pırıl pırıldı... Kadınlar erkekleri eğlenilmesi ve de içki tüketiminden ötürü, ekseriyetle panayır yerine gitmeyi münasip görmeyen Türk ahali, yolda rast geldikleri Rum komşularını tebrik ederek, hemşerilerinin gönüllerini almaktaydılar. Kulaklarının arkasında rengârenk güller, beyaz gömleli, kırmızı fesli Rum gençler keman, akordeon ve laternalarını çala çala dar sokakları arşınlarken, akortlu seslerinden kopan nağmeleriyle herkesi, panayır yerine davet ediyorlardı.

Rum mahallesindeki coşkunun aksine, mütevazı tek katlı evlerden müteşekkil Türk mahallesinde ramazan geceleri ve dini bayramlar süresince seyreden hareketlilikten eser yoktu. Alışıldık sükûnet hâkimdi. Sabah namazının ardından kahvaltılar edilmiş; erkekler işe ya da kahvehaneye gitmek için evden ayrılır ayrılmaz, kadınların ekserisi ortalığı alelacele toparlayıp, sabah kahvesi bahanesiyle, komşuya atmışlardı kendilerini. Başında ağabani sarı sarığı, uzun ve bol siyah şalvarıyla sütçü Salih güğümelerini yine erkenden eşeğinin sırtına yüklemiş "Süüü, süüü" nidalarıyla dolanmaktaydı dar, taşlı sokakların arasında."

Gül Altuna Doyranlı "Elveda İzmir"

Ressam Seha GİDEL "Tire Resimleri" ile

"Seha Gidel, 1928 yılında Tire'de doğdu. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümünü bitirdi. Tire Ortaokulu resim öğretmenliğinin yanı sıra, yağlı ve sulu boya resimler yaptı. Resmi dairelerde yer alan birçok tablo onun eseridir.

Kentin meydan çeşmelerinin çizimini de o gerçekleştirdi. Ayrıca, kent ve köy okullarındaki Atatürk büstlerinin çoğunluğu onun elinden çıktı. Şanizade Anıtı ile anıtsal kaidelere de imza atan Seha Gidel, özellikle tarama denilen Gravür tarzı çalışmaların Türkiye'de seçkin adlarından biri olarak tanındı. Emeklilik sonrası, tarihi Eskibey Hamamı galerisini atölye olarak kullanıp, tabela ve pano çalışmaları yaptı. Şimdilerde kendi evinde kurduğu atölyede ileri yaşına karşın çalışmalarını sürdürmektedir.

Öğretmenliğinin ilk yıllarında Tire'ye gelen Nüfus Müdürü Faik Tokluoğlu da onu etkiler. Faik Bey,

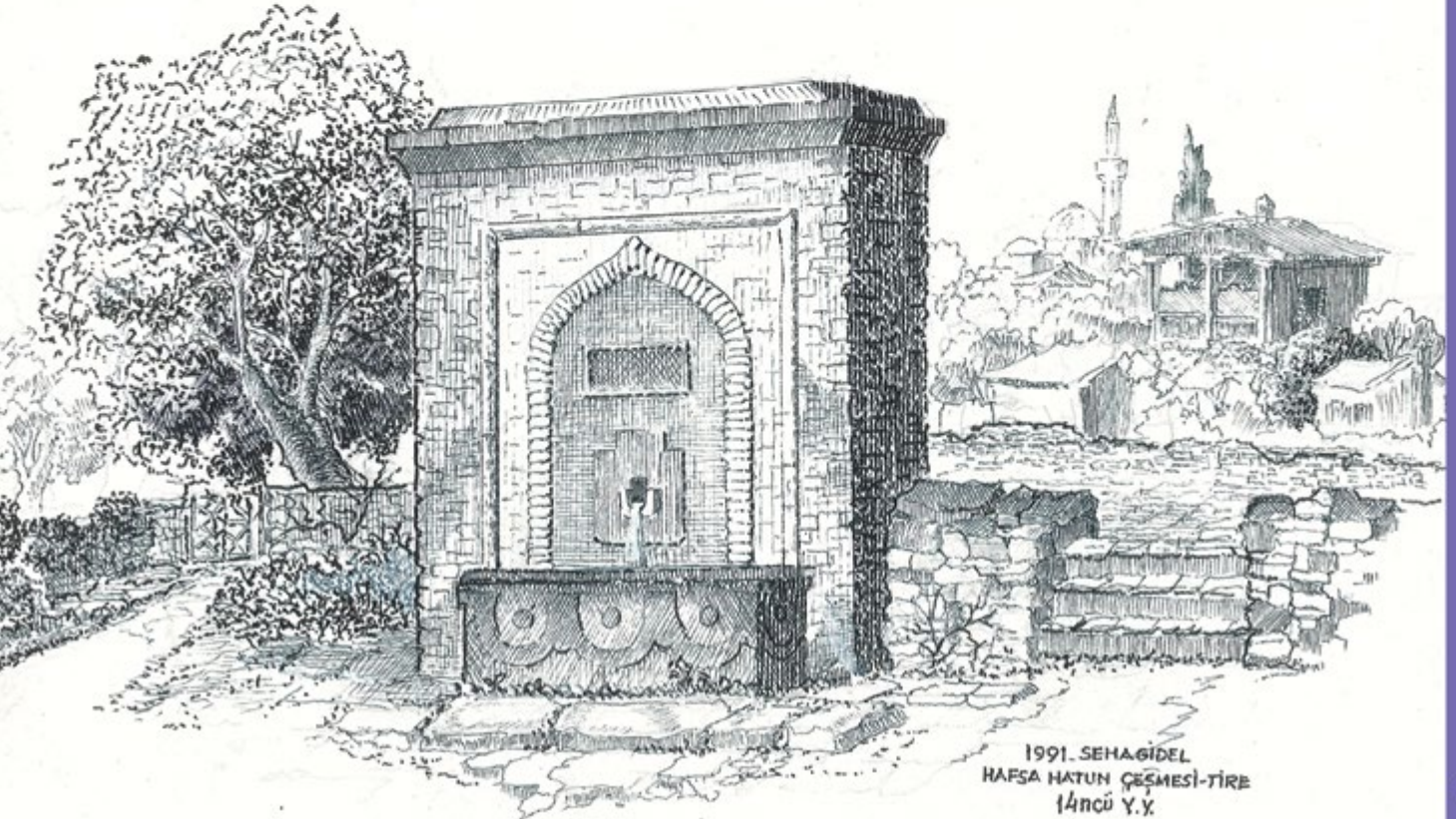
Nüfus Müdürlüğü'nün yanında Tire'nin tarihi değerlerini toplama ve müze oluşturma mücadelesi işine de kendini adanmıştır. Bu günkü Tire Müzesi onun eseridir. Bunca değerli eseri toplamak bize göre vatanseverliğin doruk noktası olarak değerlendirilmelidir. Paranın egemen olduğu günümüzde çar çur edilen ören yerleri, bir gecede kazılan defneci çukurları ve yurt dışına kaçırılan tarihi eserler olağan vakalardandır. Vatan millet aşkıyla yetişen o günün insanları belki da yokluklar içinde yok olup gittiler, ama arkalarında bir yığın iyi şeyler bırakarak. Hayatı dolu dolu yaşamak; ama sana harcanan emeğin karşılığını kat kat geri vererek yaşadığın hayatı anlamlandırarak yaşamak. Esas hayat düsturu bu olmalıdır. Bu gün kentimizde bir gezintiye çıkın; Seha Hoca'yı her noktada yaşarsınız. Niye herkes Seha Hoca veya Faik Bey gibi olmaya çalışsın? Niye başkalarına benzeyelim? Bu gün müzemizi gezenler, gerçekten bölgemizin

en zengin müzelerinden biri olduğuna tanıklık edebilirler. Bütün bu güzellik ve kaybedilmeyen değerler, o güzel insanların emekleri sayesinde.

Tire Kültür Derneği
Başvuru notundan

Seha Gidel;
*Tire ve etrafına ait resim bağlamında
koyduğu katkılarıyla ve kimliği ile kendisi
Tire'nin simge isimlerindendir.*

Tiyatro Viya / Kentin Oyuncuları "Tulumbacılar" tiyatro oyunu ile

Yazan: Hakan Bintepe

Yöneten: Günay Toprak

Müzik: Alpdoğan Selçuk, Hakan Bintepe

Kostüm Tasarım: Cansu Canpolat

Oyuncular: A.Hicran Özgür, Hasret Canan Tutuş, Önder Bargıç, Sencar Sağdıç, Banu Günay, Hakan Bintepe, Cemal Aşkın Alpçetin, Alpdoğan Selçuk, Kaan Kesmen, Ebru Han, Hüseyin Tatlıdilliler, Salih Köküz

Orkestra: Alpdoğan Selçuk (Flüt), Ahmet Öztürk (Akordeon), Ogün Özpaklar (Keman-Buziki), Talat Orhun (Gitar)

Resmi itfaiyenin kurulmasından sonra dahi işlevini sürdüren tulumbacılık; mahallenin "külhanbeyi" tabir edilen fedakâr, cefakâr ve vefakâr gençlerinin gönüllü olarak yürüttüğü ve zamanın çocuklarının en özendiği meslek oldu. Genellikle mahallelinin devam ettiği bir kıraathanede, bir takım liderinin (tulumbacı reisi) önderliğinde 5 adet "uşak" tabir edilen tulumbacı erinden oluşan takımlar halinde örgütlenilirdi. Uşaklar, dört kollu tulumba sandığını omuzlarında taşıdıklarından birbirlerine "omuzdaş" diye hitap ederlerdi. Tulumbacı takımlarının, yangında su basmaya yarayan tulumba yüklü bir sandıkları, yangın sırasında işlerine yarayacak alet edevatı olur; yangın haberini alır almaz alet edevatlarını kuşanıp yangına koşarlardı. Tulumbacılar arasında kadınlar da bulunmaktadır. Hatta İstanbul'da efsane olmuş kadın tulumbacı reisleri bile vardır. Tulumbacılık, halk arasında kahramanlığın simgelerinden birisiydi. Sadece başıbozuk gençler değil, zaman zaman kalem erbabı, hatta paşaların bile tulumbacı takımlarında yer aldıkları bilinmektedir. Örneğin Mareşal Fevzi Çakmak bunlardan birisidir. Uzun süre bir tulumbacı takımında, "uşak", yani tulumbacı eri olarak görev almıştır.

Tulumbacılar
Kartpostal, 1895 civarı

Yangınlar, depremler ve veba salgını, 20. yüzyıla kadar büyük kentleri bile kısa bir sürede yok edebilecek kadar güçlü felaketler olarak, toplumların korkulu rüyası oldu. Depremler için yapabilecek bir şey yoktu. Vebanın önlemleri bilinmiyordu. Ama yangınları korkulu rüya olmaktan çıkartmak için toplumlar çeşitli önlemler almaya çalışıyorlardı. Tulumbacılar işte bu bab'dan olmak üzere, 19. yy. başlarında bir tür sivil örgütlenme biçimi olarak ortaya çıkan bir halk kültürü geleneğinin figürleridir.

Tulumbacılar'ın hikâyesi, Islahat fermanının ilan edildiği yıllarda Rüzgarlıtepe'de geçmektedir. Rüzgarlıtepe, 1870'lerin İzmir'deki hayali bir semtin adıdır. Hayalidir hayali olmasına ama İzmir'in tüm karakteristiğini de yansıtır. Alevi Türkmenlerinden Levanten Mr. Dawson'a, Musevi Moşe Efendiden iç Anadolu göçeri Abidin Bey'e, Trakya kökenli sarı Cafer ve evlatlığı Ramize'ye İzmir'in tüm renkleri Rüzgarlıtepe'de yaşamaktadırlar. Punta'daki Madam Eleni'ni meyhanesinin de hikâyeye katılmasıyla, İzmir'li Rum Eleni'nin yanı sıra Girit'li şarkıcı Elektra da renklere dahil olur.

Rüzgarlıtepe, İzmir'in çok kültürlülüğünün bir aynasıdır.

Bu kozmopolit kente ait değerlerin, vahşi kapitalizmin dışlıları arasında "gelişmişlik" adına yok edilmeye başlandığı yılları anlatan hikâyemizde geçmişe ait bir figür olarak yer alır Kemeraltı. Hayali semtimiz Rüzgarlıtepe, muhtemelen Kemeraltı'na yakın bir yerdedir. Öyle olmalıdır çünkü hikâyemizin etrafında döndüğü asıl kahramanı Tulumbacı Reisi Sarı Cafer, bir demirci ustasıdır ve bu mesleği Ermeni demir ustası Garbis ustanın öğrenmiştir. Sarı Cafer, akranları Kuran öğrenmek için camiye giderken kaçıp kaçıp Garbis'in dükkânına gelmiştir. Başlangıçta bu duruma karşı çıkan hatta engellemek için zor kullanmaktan çekinmeyen babası da sonunda dayanamayıp onu Garbis Usta'nın yanına çırak verir. Bu durum yalnızca İzmir'de birlikte yaşama kültürünün kökenlerini vurgulamak için yer almamıştır hikâyemizde. Aynı zamanda da kurulduğu 2400 yıl öncesinden bu yana yaşamaya devam eden dünyadaki tek Agora'ya sahip bir kentin, geleneklerini yüzlerce yıl ötesinden taşıyıp geldiğinin de bir kanıtı olarak yer alır. Gerçekten de hemen Büyük İskender'in İzmir'i fethinden sonra kurulmaya başlanan ve bu günlerde restorasyonuna hız verilmiş bulunan Agora'nın yanı başındadır Kemeraltı. Adeta bu Agora'nın devamıdır. Sadece bir alışveriş merkezi değil, kentin toplanma merkezidir tıpkı Agora gibi. Bir sürü geleneksel üretim biçiminin de yaşadığı (giderek yok olmaya yüz tutsa da günümüzde de devam etmektedir bu özelliği) bir alandır.

İzmir'i İzmir yapan "şey"lerden birisidir Kemeraltı..

Hikâyemiz, bir Külhanbeyi yeminiyle açılır. Bir lonca yemini bu aynı zamanda.

"Az çoğu aratır. Çok hepimize yeter. Kazan birdir, hepimizi doyurur" diye biter bu yemin.

Ama öte yandan 1870'lere gelinmiştir. Güzergâhındaki bütün tarım alanlarını yıkıp yok eden iki büyük demiryolu hattının başlangıç noktası olmuştur İzmir. Uluslararası anamalcıların ve yerli işbirlikçilerinin Anadolu'dan yağmaladıkları değerlerin geçiş üssüne dönüştürmeye çalıştıkları, bunun için de hiçbir değer gözetmedikleri bir kent... Bu gün kentsel dönüşüm adına yapılmaya çalışılanlar bu gün akıl edilmiş şeyler değildir. Hikaye, 1800'lerde başlamıştır. Tıpkı TULUMBACILAR'daki gibi.

İşte biz bu İzmir'i anlatmak istedik.

Hakan Bintepe
Başvuru notundan

Tulumbacılar Oyunu, Ankara Devlet Tiyatrosu repertuarına alınarak onurlandırılmıştır.

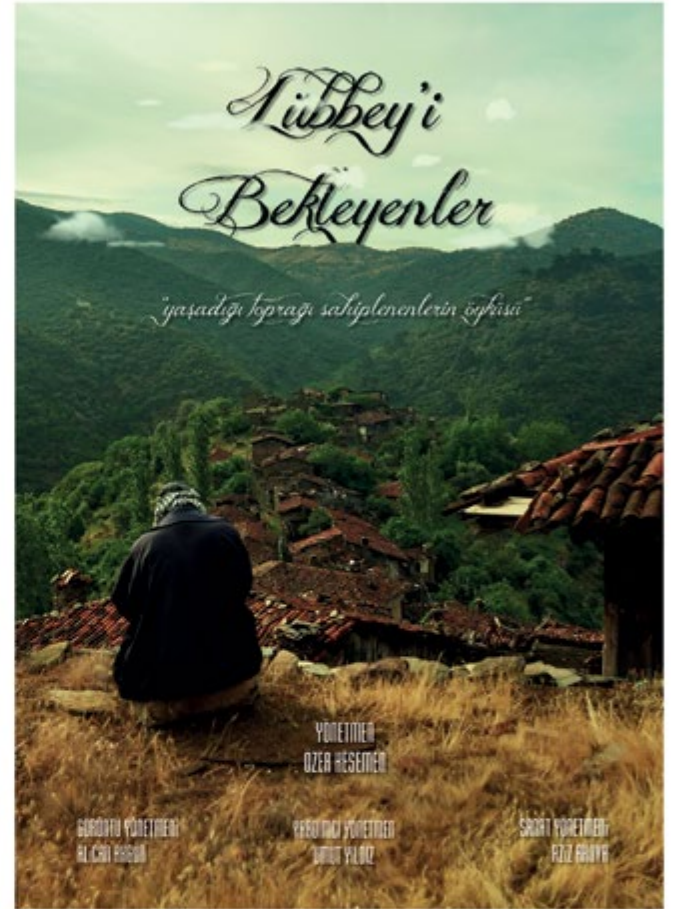
Tarihsel, sosyal yapıyı sergilemesi dönemin yaşantısını gerek mekânsal, gerekse kültürel referansları kullanmasıyla, kültürel mirasın uğradığı tahribatı yansıtan vurgularıyla, halk sanatını/ anonim kültürü sanatsal yaklaşım içerisinde ele almasıyla, tarihten günümüze uzanan eleştirileri başarılı bir biçimde ifade etmesiyle takdir edilmiştir.

Özer KESEMEN**"Lübbey'i Bekleyenler" Belgesel Filmi ile****Yönetmen:** Özer Kesemen**Yapım Yılı:** 2012**Görüntü Yönetmeni:** Alican Akgün**Yardımcı Yönetmen:** Umut Yıldız**Proje Danışmanı:** Prof. Dr. Alev Parsa**Sanat Yönetmeni:** Aziz Akova**Metin Yazarı:** Özer Kesemen**Röportajlar:** Umut Yıldız**Seslendiren:** Engin Akaya**Altyazı-Çeviri:** Umut Yıldız**Kurgu:** Özer Kesemen**Efeler:** Umut Yıldız, Alican Akgün, Engin Öksüz**Set Ekibi:** Abdülaziz Akova, Engin Öksüz

"Çevresi ile antik çağlara dek uzanan yaşam izleri taşıyan Lübbey; Osmanlı Dönemi'nde savunmaya uygun konumu nedeniyle bir Zeybek yatağıdır. Yerleşim yan yana bitişik dışarıya bakı vermeyen evlerle uzaktan bakıldığında bir kale duvarını andırır. 1980 sonrası köyden başka yerleşimlere hızlı bir göç başlamıştır. Eskiden beri yaylak olarak kalmayı tercih edenler dışında herkesin terk ettiği Lübbey; şimdi bir avuç ihtiyarla tarihe meydan okumaktadır.

"Tarihi, doğası, yapısı ile farklı ve ilginç diyebileceğimiz Lübbey'de, köylülerin çoğu bir daha dönmek üzere göç ettiği için Lübbey'in evlerine yıllardır dokunulmamış, betonarme yapılar köye girememiştir. Köyün masalsı havası da buradan geliyor. Ama içinde oturulmadığı için doğaya yenik düşenlerin sayısı, ayakta kalanlardan fazla.

Ekip olarak filmi çekme amacımız burasını insanlara tanıtmak, dikkatleri buraya çekmek, İzmir ili Ödemiş ilçesine bağlı Birgi'de, Bursa Cumalıkızık'ta, Safranbolu Yörük Köyü'nde ve Selçuk Şirince'de olduğu gibi

üniversitelerin ve Mimarlar Odası'nın katkılarıyla koruma ve yaşatma projeleri geliştirilmesini sağlamaktı. Belgeselimizin 2013 yılında dijital ortamda en çok seyredilen Türk filmi olması ile Lübbey Köyü, fotoğraf gruplarının, gazete ve dergilerin, birçok televizyon kanalının ilgisini çekmeyi başarmıştır. Bütün bu gelişmelere baktığımızda amacımıza kısmen ulaştığımızı söyleyebilirim. Kısmen diyorum çünkü asıl olan Lübbey Köyü'nün doğası bozulmadan gelecek nesillere aktarılması ve bu anlamada kalıcı adımların atılmasıdır."

Özer Kesemen

Fotograflar: Özer Kesemen Arşivi

Katkıda Bulunanlar

Behiç Galip Yavuz, Araştırmacı Yazar

Ülkü Altınok, Prof. Dr. Mimar

Sevda Çetin, Ödemiş Müzesi Müdürü

Emin Başaranbilek, Arkeolog, Araştırmacı, Yazar

Ali Öner, Lokanta İşletmecisi

Ali Öztürk, Lübbey Köyü Sakini

Süleyman Ozansoy, Lübbey Köyü Sakini

İl Kültür Turizm Müdürlüğü

Ödemiş Müzesi

Ödemiş Kent Arşivi Müzesi

Özer Kesemen

Tarihsel süreci kronolojiye uygun bir biçimde sunmasıyla, Lübbey'i coğrafik bağlamı ile birlikte sunmasıyla, mekansal referanslarının güçlü olmasıyla, orada sürdürülen yaşamı yalın olarak paylaşmış olması nedeniyle, yerleşimin lineer aksını çok başarılı yansıtmalarıyla, Lübbey'i korumak gerekliliğini hissettirmeyi başarmış olmasıyla, Lübbey'in kaybolan unutulmuş yüzünü gündeme taşımasıyla, yerel halkın düşüncelerini ve umutlarını yansıtmalarıyla, Lübbeyi görmek isteği uyandırmasıyla, ayrıca müzik seçkisiyle, görsel başarısıyla, profesyonellerce gerçekleştirilen söyleşileriyle, keyif verici ve amacına ulaşan bir çalışma olmasıyla takdir edilmiştir.

Tarihi ve Kültürel
Miras Konulu
Okul Projeleri
Teşvik Ödülü

Tarihi ve Kültürel Miras Konulu Okul Projeleri Teşvik Ödülü

İlk ve orta öğretim düzeyinde hazırlanmış öğrenci çalışmaları bu kategoride değerlendirilir. Ödül ilgili okula verilir.

Çocuk ve gençlerin tarihi mirasa ve çevreye duyarlılıklarını geliştirmek, bir koruma kültürü oluşturmak ve yaygınlaştırmak amacıyla bağlı bulundukları eğitim kurumu önderliğinde gerçekleştirdikleri çalışmaları onurlandırmak temel hedeftir. Bu kategoride, İzmir'in tarihi değerlerine yönelik resim, heykel, fotoğraf, maket ürünlerini içeren sergi, okul dergisi, belgesel, araştırma, drama, dans, şiir etkinlikleri v.b. yazılı ve görsel ürünler, değerlendirilir. Çalışmaların öğrencilerin eğitim basamağına uygun yaratıcı bir üretim biçimini yansıtması, yeniden başvurularda tekrara düşülmemesi beklenmektedir. Öğrencilerin tarihi değerlere, tarihi çevre ve koruma kültürüne yönelik kazanımları, göz önünde bulundurulacak temel ölçüttür.

Özel Karşıyaka Piri Reis İlkokulu "Agoradaki Yalıçapkını Arkadaşlarını Arıyor" ve "Efesten Bir Hikaye: Celsus" Çalışmalarıyla

"Agoradaki Yalıçapkını Arkadaşlarını Arıyor" Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları, 6 yaş grubundaki çocuklara Agora'da arkadaşlarını arayan yalıçapkını üzerine yazılmış bir masal ve onun eşliğinde Agora'da ve diğer tarihi noktalarda sürdürülen gezi ve oyunlarla tarihi değerlerle buluşturan yaratıcı bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Evvel zaman içinde kalbur saman içinde
En güzel deniz şehri izmir'in içinde
O zamanki adı Smyrna
Bir kuş dolaşmış Smyrna'nın tepesinde
Yalıçapkınıymış ismi.
Konmuş Agora isimli çarşının ortasına
Başlamış ötmeyeee
"Ne güzel bir yer burası. Acaba kimler var içeride?
Toplanmış insanlar sohbet ediyorlarmış.
Kimi alışveriş yapıyor, kimi meyve sebze alıyor, kimi toplantı yapıyormuş içeride.
Yuvasını bu çarşıya kurmuş yalıçapkını
Herkesle arkadaş olmuş
Agora'da oynayan koşturan çocukların dostu olmuş
Ahhh yalıçapkını ahhh ne mutluymuş.
Ama bir deprem olmuş günün birinde
Agora yerle bir olmuş
Markus isimli bir imparator depremden zara gören şehri yeniden kurmuş.
Günün birinde yalıçapkını
Agora'ya alışveriş yapmaya gelen üç kişiyle tanışıp arkadaş olmuş
Sırayla onların başlarına konup onların hikayelerine tanık olmuş.
"Ben dünyanın en güçlü kraliyim, küçük yaşımda iki tane yılanı öldürdüm" demiş
Herakles
"Ben güzel saçlı kraliçeyim insanlara toprağa nasıl bitki dikeceklerini öğretim" demiş
Demeter
"Ben ilk doktorum elimdeki sopayla herkesi iyileştiririm" demiş
Asklepios
Bu üç ziyaretçi Agora'yı terk edip evlerine dönmüş.
Bir gün Agora'dan çıkıp yemek aramaya gitmiş yalıçapkını
Döndüğünde bir de ne görsün. Arkadaşları çekip gitmiş.
Bu duruma çok üzölmüş. O da Agora'yı terk edip başka şehre göçmüş.
Yıllar sonra tekrar Agora'ya döndüğünde aklına Agora'ya gelen üç ziyaretçi gelmiş.
Acaba nerelerde diye düşünmüş. Gidip onları aramış.
Ama bir türlü onları bulamamış.

Şimdi onları hep birlikte bulmaya hazır mısınız?

“Efesten Bir Hikaye: Celsus” Çalışması

Özel Karşıyaka Piri Reis Okulları ikinci çalışmalarında arkeoloji kulübü üyeleri ile gerçekleştirdikleri çalışmaya Celcius Kitaplığı ve Efes’i bir gençlik hikâyesi üzerinden tanıtan “Kayıp Kitaplıktaki İskelet” adlı kitabı okuyarak başlamışlar. Celcius Kütüphanesi’nin girişindeki dört heykelin simgelediği değerlerden Efes’in tarihine dek pek çok bilgiyi edindikten sonra önce okullarında Efes’i tanıtan bir maket ve fotoğraf ve yazılarla desteklenmiş bir sergi açmışlar. Ardından Efes’e gezi düzenlemişler ve gezide Efes’in antik dönemini canlandıran kostümler ve orada yaşayan kimliklerle ilgili dramalarla interaktif olarak tanışmışlar ve tanıtmışlardır.

D.E.Ü. Özel 75. Yıl İlköğretim Kurumları

"İzmir Kültürünün Aynası - Tarihin Duvara Yansıması" Çalışmasıyla

Okul, İzmir Saat Kulesi, Efes Celsius Kütüphanesi, Artemis Heykeli, Roma Dönemi sütun başlığı, Agora, yelkenliler, Agora'dan yer mozağı, antik tiyatro, deniz, dalga, meander, balık desenlerinden oluşan bir seramik modüler duvar panosu hazırlamışlardır.

Bu pano okulun giriş duvarında sergilenerek İzmir'in tarihi mirasının tanınmasına katkı koyacaktır.

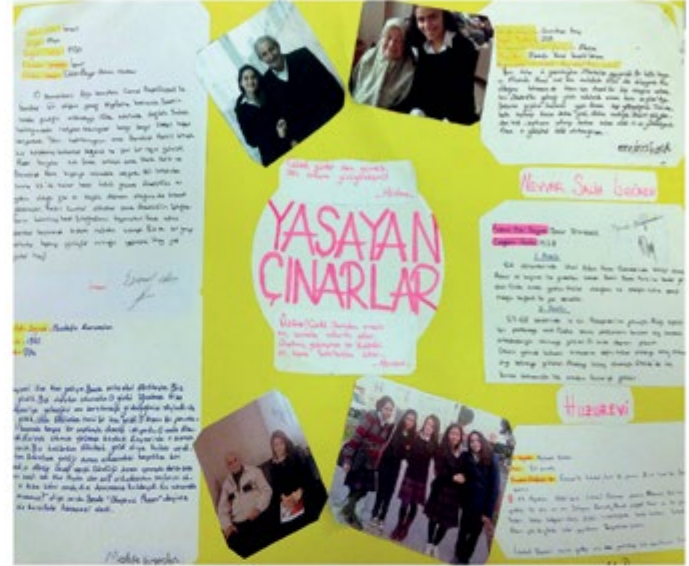
Okul aynı çalışma programında benzer bir ürünü resim çalışması ile bütünlemiştir. Öğrencilerden oluşan bir grup bu kez yağlıboya ve akrilik kullanarak İzmir'e özgü kültürel değerleri bir arada işleyen bir kompozisyon oluşturmuştur.

Naci Şensoy Anadolu Lisesi "Gençlerle Tarih" Çalışmasıyla

"Gençlerle Tarih Projesi" öğrencilerin tarihi eserlere daha duyarlı olmalarını sağlamak, grup çalışması sonucunda ortak çalışma yapabilme becerisi geliştirmek, ayrıca sosyal sorumluluğun gelişmesine katkı koymak amacıyla başlatılmış bir uygulamadır.

Bu çalışmanın alt başlıklarından birisi "Yaşayan Çınarlar" çalışmasıdır. Bu çalışma, öğrencilerin aile büyükleri ile huzurevinde yaşayan kişileri ziyaret ederek sözlü tarih çalışmasını deneyimleyen ve sonucunda kıymetli bilgilerin elde edildiği uygulama modelidir. Okulun tarih Öğretmeni Aynur Eren tarafından tarih dersleri kapsamında başlatılmıştır.

Öğrencilerin aile tarihlerini öğrenmeleri ve yaşlıların hatıralarını ve özellikle mübadele görmüş ve Kurtuluş Savaşı'nda Türk-Yunan Savaşını yaşamış olanların anılarını öğrenmelerini ve kültürel bir iletişim sağlayan söyleşileri içeren Yaşayan Çınarlar çalışması olumlu sonuçlar elde edilmesini sağlamıştır. Ayrıca çalışma kapsamında İzmir gibi kozmopolit bir kentte insanların farklı görüşte ve dinde olmalarının kültüre zenginlik kazandırabileceğini hissettirebilmek için öğrencilerden Yahudi, Hristiyan ve Müslüman mezarlıklarını ziyaret edip fotoğraflandırmalarının ve gözlemlerini yazmalarının istendiği farklı uygulamalar "Gençlerle Tarih" çalışmasında bulunmaktadır.

Pek çok rengi bir araya getiren güzel İzmir'i herkesin korumasını sağlamak ve saygı göstermesini sağlamak temel hedef olmuş bu çalışma kapsamında.

"Reşat Nuri Güntekin Kütüphanesi"

Reşat Nuri Güntekin'in Kütüphanesi; İzmir'in Bozyaka Semtinde SSK Bozyaka Hastanesi'nin hemen arkasında çevreye hâkim bir tepede bulunuyor. Rivayete göre buraya ilk yerleşenler tarafından bölgede birkaç farklı yere akciğer asılmış. Üç gün beklenilmiş ve sadece buradaki akciğer bozulmamış ve bina bu yolla buraya yapılmış. Evin bulunduğu bölge şehirleşmeden önce bağlık ve bahçelikmiş.

Bu bina da yapılaşmadan nasibini almış. Çok katlı apartmanlarla boğulmuş. Ev ve çevresi içinde oturanlar tarafından korunmaya çalışılmış. Kısmen de başarılı olunmuş. Evde Reşat Nuri Güntekin'den sonra Rıfat Efendi oturmuş. Soyadı kanunundan sonra Kilimtepe soyadını almış. Onun ölümünden sonra oğlu Vehbi Kilimtepe oturmaya devam etmiş. Daha sonra da onun oğlu Rıfat Kilimtepe... Kendisi Reşat Nuri Güntekin'in de içinde yaşadığı bu evin restore edilmesi ve hatta restorasyonu için bizzat kendisi ilgilenmiş.

İç mekân orijinali gibi olmasa da dış mekanda mümkün olduğunca aslına uyulmaya çalışılmış. Tabii burada İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin de katkıları olmuş. Evin çevresi park olarak düzenlenmiş ve parka Kilimtepe Parkı olarak konulmuştur."

Ebru Aydın
Naci Şensoy Lisesi
11-B 343

Ayrancılar Ortaokulu
"Tarihine Sahip Çık" Çalışmasıyla

Torbalı Ayrancılar Ortaokulu Gezi ve Gözlem kulübü 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında tam 22 eğitsel gezi düzenleyerek bu alanda bir rekor kırmıştır. Bu eğitsel gezilere yaklaşık 1000 öğrenci katılma fırsatı bulmuştur. Geziler esnasında İzmir ve çevresinde bulunan birçok tarihi yapı ziyaret edilmiştir. Bu ziyaretler sırasında öğrenciler tarihi yerinde öğrenme fırsatı bulurken, tarihi yapıları korumanın önemini özümsemiş ve tarihi yapılara karşı bakış açıları değişmiştir.

Tarihi geziler sırasında öğrenciler bazen kazı çalışmalarına katılmış, bazen neolitik çağa yolculuk yapmış bazen de eğitsel oyunlarla tarihi eserlerin önemini kavramıştır. Bu gezilerden esinlenerek okulda bir proje geliştirme ekibi kurulmuştur.

Bu proje ekibinin hazırladığı **"Tarihine Sahip Çık"** projesi Toplam Kalite Yönetimi'nde 43 okul arasında Torbalı ilçe 1.si olmuştur.

Tarihi korumaya teşvik etmek isteyen okul öğretmenleri ***“Ayrancılar Ortaokulu olarak tarihine daha duyarlı bir nesil yetiştirme bağlamında başarıya ulaştığımıza ve öğrencilerimizin artık tarihlerine karşı daha bilinçli olduklarına inanıyoruz. Önümüzdeki yıl ilçemizde yer alan Metropolis Antik Kentinde yapılacak olan onarım işlerinde gönüllü olarak yer almayı ve öğrencilerimizi tarihi yapılarla daha haşır neşir etmek istiyoruz”*** demektedirler

Yaratıcı Çocuklar Derneği İzmir Temsilciliği "Efes'i Geziyorum" Çalışmasıyla

Proje doğrultusunda Efes Antik kentinin önemli anıtları, efsaneleri, sosyal yaşamı, tanınmış kişilikleri çocuklarla uygulamaya konulmadan önce çalışılmış okul öğretmenlerine aktarılmış onların bilgi deneyimleriyle çocuklar özelinde uygulama planı geliştirilerek bu kez de çocuklarla çalışılmıştır.

Sonuç üründe kentteki belli başlı yapılar işlevlerini anlatır biçimde çocukların yorumlarıyla ortaya konmuş ve bu anıtlar kolay anlaşılabilir bir "gezi güzergahı" oluşturacak şekilde Efes Antik Kenti ana caddeleri üzerine uygulanmıştır. Ayrıca öğretmen Gül Gedik'in proje için hazırladığı "Efes'i Geziyorum" adlı öyküsü çocuklar tarafından resimlenmiştir.

Antik Dünya'nın yedi harikasından biri olarak kabul edilen Efes Artemis Tapınağı, ANA-DOLU etkinliği ile proje zenginleştirilmiştir.

Efes Sikkesi

Yamaç Evler - Aslanlı Mozaik

Anadolu Tanrıçaları

Zafer Tanrıçası Nike

Jüri
Özel
Ödülü

“Birgi”

Uzaktan bakıldığında Bozdağları'nın yamacında yeşil bir doku içinde asırlık çınar ve çam ağaçlarının dalları arasından görülen taş duvarlı, alaturka kiremitli, ahşap pencere evleriyle Birgi her enstanteneden tarihin bir kesitini sergilemektedir.

Geçmiş M.Ö. 2 binli yıllara kadar uzanan; Frigler, Persler, Bergama Krallığı, Bizanslılar, Romalılar, Aydınogulları ve Osmanlılara ev sahipliği yapan günümüz kasabası; bu uygarlıklardan kalma pek çok eseri barındıran bir açık hava müzesi gibidir. Çünkü modern yaşamın uzantısı beton yapılaşma bu yerleşime yaklaşmamıştır.

İlk kentleşme süreci M.Ö. 7. yüzyıla uzanır ve bu dönemdeki adı "Zeus'un şehri" anlamına gelen "Dios Hieron" dur. Tarihçiler buradan yola çıkarak Birgi'de Zeus'a adanmış büyük bir tapınak olabileceğini söylemektedir. M.S. 4. yüzyılda Hristiyanlık Roma'nın resmi dini olarak kabul edildiğinde paganist inancın bütün izlerini ortadan kaldırmaya çalışan Hristiyan rahipler şehrin adını "İsa'nın Şehri" anlamına gelen "Christo Polis" olarak değiştirmişlerdir. Birgi Bizans hâkimiyeti altındayken önce Efes Metropolitine bağlı piskoposluk sonra da başpiskoposluk merkezi olmuştur. Bu dönemdeki adı da Pyrigiondur. Pyrigion Yunan dilinde kale anlamına gelir.

14. yy'da Türkmen toplulukları batıya yönelip yeni yurtlar ararken bir Türkmen beyi olan Aydınoglu Mehmet Bey, Birgi'de düzen kurup burayı başkent yapmıştır. Böylece, bu süreci ve uzantısı diğer zamanları sergileyen pek çok eser, kentte yönetimi üstlenen kişilerin imzası gibidir. Mehmet Bey'in oğlu, Ege Denizi'nde kurduğu büyük donanmayla yılarca Haçlı, Ceneviz ve Bizans donanmalarına kök söktüren Gazi Umur Bey ilk Türk denizcilerimizden biridir. Birgi'de gömülüdür ve kent meydanında bir yontusu yer alır. Sözelimi Ulu Cami; Türk- İslam sanatının en güzel eserlerinden biridir. Güney duvarındaki antik aslan yontusuyla bir cami için oldukça sıra dışı bir görünüm sunmaktadır.

Birgi pek çok bilim ve sanat erbabının kente getirilmesi ile gelişimi bilim ve kültür merkezi olarak sürdürmüştür. Birgivi Hazretleri bu örneklerin arasında yer alır. Gösterişten uzak türbesiz kabri Birgi'nin yaklaşık 1 km kuzeyinde bulunur. Türkiye'nin en önemli inanç turizmi merkezlerinden biri haline gelen bu yer, her yıl yüz binlerce ziyaretçiyi ağırlamaktadır.

Birgi evleri; "Hanay" biçiminde ve iki katlıdır. Bu evlerin taşıyıcı sistemleri ahşap, dolgun kerpiç veya tuğla, zemin katları kayrak taştandır ve evlerin her birinde yüksek duvarlarla çevrili bir iç avlu kendine özgü çiçeklemeleriyle, depolarıyla, mutfak ve ocaklarıyla yaşamaktadır.

Tarihi evlerin en sık görüldüğü yer, Osmanlı'ya özgü, taş döşeli, dar ve kıvrımlı sokakların bulunduğu Cami Kebir Mahallesi'dir. Dar ve mütevazı sokaklar kentin genel görüntüsüyle tam bir uyum içerisinde.

Bu yapılar arasında Birgi'nin paha biçilmez derinliklerinin işlendiği Birgi deresinden günümüze birkaç kalıntı ışık dışında üretime dair iz bulunmasa da dericilikten zenginlediği bilinen işadamları olan Şerif Ali Ağa tarafından yaptırılan Çakırağa Konağı, Osmanlı dönemi sivil mimarisinin en güzel örneğidir. İki yüz elli yıllık Çakırağa Konağı'nın iç ve dış cepheleri; vazo içine konulmuş çiçek resimleri, manzara resimleri, köşk tasvirleri, perde motifleri ile çeşitli bitki-meyve figürleriyle bezelidir. Ayrıca tavanlar ahşap sanatının en güzel örnekleriyle doludur. Üst katta bulunan ve Şerif Ali Ağa'nın iki başodası olan İstanbul ve İzmir odalarında bulunan kent tasvirleri ise oldukça dikkat çekici Türk Resim Sanatı örnekleridir.

Ayrıca dere boyunca eskiden var olan su değirmenlerini de bu tarihi öyküye eklemlenen endüstriyel kültür mirası olarak anmak gerekmektedir.

Hemen her sokakta bulunan meydan fırınları, Birgi'nin günümüze kadar gelen ortak yaşam biçimini sergiler. Yöreye has peksimet avuklaması, sini pideleri daha pek çok lezzet; odun ateşinde bu fırınlarda pişer. Geçmişten günümüze miras kalan diğer bir gelenekte ipekçilik ve dokumacılıktır. Bir zamanların önemli ipek merkezi olan Birgi'de, kozalar olgunlaşmaya başladığında hemen hemen her ailede çıkık ve dokuma tezgâhlarının tıkırtısı duyulmaya başlanmış sokaklardan bir zamanlar. Bugün ne yazık ki sadece birkaç evde sürdürülmekte bu gelenek... Ancak yakın bir tarihte yerel yönetimin, ipekçiliği yeniden canlandırmak için uygulamaya koyduğu bir takım projeler olumlu sonuçlar vermiş bir nebze de olsa.

Ev işlerinden arta kalan zamanlarda kadınlar, el emeği göz nuru iğne oyaları ve kanaviçelerini işler hale. Halkın geçim kaynağı tanım ve hayvancılığa dayalıdır. En çok meşhur ödemiş patatesi ve mısır üretilir. İrim ağız adlı küçük bir bölgede yetiştirilen ince kabuklu Birgi İnciri dünyanın en kaliteli inciri kabul edilmektedir. Her sene hasat mevsimi başında İrimağızı incirini tanıtmak amacıyla festival düzenlenir. Ayrıca 1100 metre rakımda konuşlanmış doğa harikası Kemer Yaylası'nda üretilen kara aşı cinsi kestaneler Türkiye çapında ünlüdür. Bu kestanelerin bir kısmı yurtdışına ihraç edilirken bir kısmı da kestane şekeri yapılmak üzere Bursa'ya gönderilir.

Birgi 1996 yılında kentsel sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmış ve Unesco Dünya Kültür Mirası aday kenti listesine girmeyi başarmıştır. Yaklaşık on yıl önce Birgi Belediyesinin girişimi ile Çekül Vakfı koordinesinde Mimar Sinan Üniversitesi'nin teknik desteği ile ve İzmir Valiliği'nin ekonomik katkıları ile restorasyon çalışmaları başlatılmış ve Birgi'de pek çok anıt ve konut böylece ayağa kaldırılmıştır. Bu konuda Birgililer için cumhurbaşkanından farksız olan Eski Birgi Belediye Başkanı Cumhur Şener'in gösterdiği çaba ve emek yeri doldurulamaz bir öneme haizdir. Birgi halkı bu çalışmalar sayesinde koruma bilincine sahip olmuş ve kentlerine sahip çıkmıştır. Bugün sokaklarında dolaştığınız hangi kentte karşılaştığınız insanlar ada, pafta, parsel ve tescil sözcükleri ile bu kadar banşiktir?

Bu yüzden İBB Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri 2014 Seçici Kurulu, tarihi mirasın korunduğu ve değerlendirildiği örnek alınacak bir yerleşim olarak gördüğü Birgi'yi Jüri Özel Ödülü ile onurlandırmıştır.

Birgi

jüri Özel Ödülü

Etüt ve Projeler Dairesi Başkanlığı
Tarihsel Çevre ve Kültür Varlıkları Şube Müdürlüğü

Konak Mah. 848 Sokak No:77-79 Kemeraltı - Konak / İZMİR

0232 293 13 29

tarihselcevre@izmir.bel.tr

www.izmir.bel.tr